

Forsikringsrettens bevisbyrdereregler

v/advokat Gert Willerslev, Elmer Advokater

FUF, den 14. oktober 2022

Disposition

- Introduktion
- Bevisbyrdereglernes funktion (generelt)
- De f-retlige bevisbyrdereglernes baggrund og kontekst
- Bevisbyrdereglernes placering
- Generelle og retsområdespecifikke bevisbyrderegler
 - Case, ”overvågnings sag”

Bevisbyrdereglernes funktion

- Bevisbyrdereglerne indgår som et centralt element i Den Juridiske Metode, hvor retsfaktum skal fastlægges, inden subsumptionen foretages:

1) retsfaktum: fastlæggelse af hændelsesforløbets retsfaktum - **under anvendelse af bevisbyrdereglerne!**

2) jus: identifikation af relevante skrevne og uskrevne retskilder samt fortolkning af disse (herunder netop bevisbyrderegler).

3) subsumption: jus og retsfaktum holdes op mod hinanden, hvorved retstillingen fastlægges.

Bevisbyrdereglernes funktion

- Bevisbyrdereglen er altså et filter, som vi bruger til at filtrere faktum og fastlægge, hvilket retsfaktum, der skal lægges til grund ved subsumptionen.
- Hvis bevisbyrden er meget lempelig, lægges ét retsfaktum til grund; hvis bevisbyrden er meget streng, lægges et andet retsfaktum til grund.
- Bevisbyrdereglerne har derfor afgørende betydning for udfaldet af den juridiske subsumption og dermed for sagens udfald.

De f-retlige bevisbyrdereglers baggrund og kontekst

- De f-retlige bevisbyrderegler finder anvendelse, når retsfaktum skal fastlægges i en tvist vedrørende en "forsikring" – men hvad er en "forsikring"?

- Forsikring def.:

Aftale om overførelse af en økonomiske risiko for en skade fra en person eller en virksomhed til et forsikringssselskab mod betaling af et vederlag, der kan beregnes statistisk. F indgår herefter i et risikofællesskab med andre kunder, hvor de deler den økonomiske risiko.

- Forsikringsaftalerne mellem S og F indgås typisk som adhæsionskontrakter, dvs. at f-aftalen er udarbejdet ensidigt af forsikringssselskabet.

Forsikringsaftaleloven (FAL)

- Indført i 1930
- Omfatter de fleste forsikringsaftaler, som indgås med et forsikringselskab (FAL § 1)
- Er en **social beskyttelseslov**, jf. motiverne til loven (Dansk Forsikringsret, 10. udg. P. 39):

”Det er jo nemlig saaledes, at naar vilkaarene for den enkelte Forsikring skal fastsættes, har Selskabet i Almindelighed en adskilligt stærkere Stilling end den Forsikringssøgende. Det er Selskabet, der som den sagkyndige staar overfor Lægmand. Det er Selskabet, der udarbejder Betingelserne, som normalt er af et saadant Omfang og Indhold, at den anden Part faktisk ikke vil, og det strengt taget heller ikke kan forlanges, at han skal sætte sig nøjagtigt ind i dem.”

Forsikringsaftaleloven (FAL)

- FAL har altså til formål at beskytte forsikringstagerne mod selskabernes faktiske magtposition.
- Man skal derfor være tilbageholdende med at anvende **almindelige formueretlige regler** til løsning af forsikringsretlige spørgsmål, hvis de regler, der er tale om at anvende, ikke er egnede til at beskytte forsikringstagerne som de svage i forhold til forsikringsselskaberne.
- Beskyttelseshensynet til F understøttes af særlige
 - *fortolkningsregler*
 - *bevisbyrderegler*

Uklarhedsreglen

(alias "koncipistreglen" eller "in dubio contra stipulatorem")

- Uklarhedsreglen er en særlig fortolkningsregel, som medfører, at man ved fortolkning af uklare adhæsionskontrakter skal vælge den fortolkning, der fører til det mest ugunstige for S, som har konciperet aftalen
- Risikoen for usikkerhed om forståelsen af forsikringsvilkårene påhviler altså S

I forbrugeraftaler er uklarhedsreglen lovfæstet i Aftl. § 38b:

- **§ 38 b.** Opstår der tvivl om forståelsen af en aftale, og har det pågældende aftalevilkår ikke været genstand for individuel forhandling, fortolkes vilkåret på den måde, som er mest gunstig for forbrugeren. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at et aftalevilkår har været genstand for individuel forhandling.
- *Stk. 2.* En skriftlig aftale, der tilbydes forbrugeren, skal af den erhvervsdrivende være udarbejdet på en klar og forståelig måde

Bevisbyrdereglernes placering

- Bevisbyrdereglerne findes i loven og i retspraksis samt praksis ved Ankenævnet for Forsikring
- Bevisbyrdereglerne kan både være almindeligt gældende og retsområdespecifikke

Generelle Forsikringsretlige bevisbyrdereregler

-Forsikringstagerens bevisbyrde

- F har bevisbyrden for, at F- begivenheden er indtrådt, eks. at visse genstande er blevet stjålet fra en forsvarligt aflåst bygning (indbrudstyveri).
- F's bevisbyrde for, at der er indtrådt en forsikringsbegivenhed er lempelig:
"Det afgørende er, om F's forklaring hele situationen taget i betragtning lyder troværdig." jf. Dansk Forsikringsret, 10. udg. p. 256.
- Der stilles større krav til erhvervsdrivende end til private f-tagere.

Generelle Forsikringsretlige bevisbyrderegler

-Selskabets bevisbyrde

- **S** har bevisbyrden for, at en **ansvarsbegrænsende** bestemmelse (undtagelsesbestemmelse) er opfyldt. (eks. at en bygningsskade skyldes en konstruktionsfejl.)
- Bevisbyrden er noget strengere end **F'** bevisbyrde for, at **F**-begivenheden er indtrådt, (jf. beskyttelseshensynet til **F**.)

Generelle Forsikringsretlige bevisbyrdereregler

FAL § 33, stk. 1: S' meddelelser til F

- **HR:** Meddelelser fra S bliver først virksomme, når de modtages af F. (Eks. meddelelser ændring af vilkårene, forsikringens overgang til fripolice etc.)
 - S har bevisbyrden for, at meddelelsen er kommet frem. I så fald skifter bevisbyrden, så det nu er F, der skal bevise, at meddelelsen alligevel ikke er modtaget (f.eks. dokumenterede svigt eller fejlkilder ved forsendelsen).
 - Hvis S kan godtgøre, at det har en forsvarlig procedure for afsendelse af meddelelser med brevpost, og at denne procedure har været fulgt, anses meddelelsen normalt for at være kommet frem.

Generelle Forsikringsretlige bevisbyrderegler

FAL § 33, stk. 1: S' meddelelser til F - fortsat

- Hvis meddelelsen er fremsendt med digital post, anses meddelelsen for at være kommet frem, når den har nået den placering i postløsningen, hvorfra F skal fremkalde den, og den digitale løsning fungerer. Det er F's eget ansvar at tjekke sin e-boks/personlige side hos S.
- **U:** Hvis manglende modtagelse skyldes F's egne forhold, får meddelelsen retsvirkning dagen efter, at den under normale forhold ville være blevet modtaget af F (f.eks. manglende underretning om adresseændring.)

Generelle Forsikringsretlige bevisbyrderegler

FAL § 33, stk. 2. F's meddelelser til S

- HR: F's meddelelser til S får virkning, når de kommer frem.
- U: Hvis F kan bevise, at **anmeldelsen** af forsikringsbegivenheden (§ 21) er afsendt, går det ikke ud over denne, hvis meddelelsen forsinkes eller ikke kommer frem, (jf. beskyttelseshensynet til F)
- Har navnlig betydning i rel. til FAL § 29, stk. 5, hvorefter **anmeldelse** af skaden til S afbryder forældelse foreløbigt.

Retsområdespecifikke bevisbyrderegler -case fra mit eget retsområde

Sagen:

- F blev oprindeligt bevilget dækning ved tae i 2007 og har siden modtaget løbende erhvervsevnetabsydelse og præmiefritagelse fra S. Bevillingen var baseret på F's egne oplysninger om sin nedsatte funktionsevne, lægeattester og kommunale oplysninger
- S har ladet F overvåge af tre detektiver. Ifølge S stemmer de observerede aktiviteter ikke overens med de oplysninger, som F har givet til læger og selskabet; F fremstår ubesværet og med fri bevægelighed; hun ses arbejde med armene over skulderhøjde og på forskellige tidspunkter af dagen uden at fremstå smerteforpint eller i øvrigt påvirket af arbejdet.
- Ifølge S viser overvågningen, at F's EE ikke længere er nedsat i dækningsberettigende grad og S mener, at F bevidst har afgivet urigtige oplysninger om sin EE.
- S har derfor standset udbetalingen af løbende ydelser, hævet forsikringen og anmeldt F til politiet for bedrageri.

For F og hendes advokat rejser dette følgende spørgsmål, som skal besvares v.hj. af bevisbyrdereglerne:

1. Har S været berettiget til at **overvåge** F?
2. Har S været berettiget til at **standse** udbetalingen med den begrundelse, at F's helbredstilstand ikke længere er nedsat i dækningsberettigende grad?
3. Har S været berettiget til at **ophæve** forsikringen med den begrundelse, at F bevidst har afgivet urigtige oplysninger om sin EE?
4. Vil F blive dømt for **bedrageri**?

Ad 1) Har S været berettiget til at overvåge F?

Bkg. om undersøgelser foretaget af forsikringssselskaber § 8

Stiller strenge krav til S' bevisbyrde for at betingelserne er opfyldt:

*”Et forsikringssselskab må kun benytte personovervågning i forbindelse med en undersøgelse, når der foreligger en **velbegrundet og dokumenteret mistanke** om, at F har afgivet urigtige oplysninger eller fortiet oplysninger eller fortiet oplysninger, der har afgørende betydning for vurdering af om F er berettiget til løbende udbetalinger eller forsikringsdækning.”*

Ad 2) Har S været berettiget til at standse udbetalingen af erhvervsevnetabsydelse?

Ifølge forsikringsbetingelserne og den generelle bevisbyrde-regel er det **HR: at** F vedvarende skal kunne bevise, at erhvervsevnetabet er nedsat i dækningsberettigende omfang

Modif. 1:

Bevisbyrden vendes om i sager, hvor S har udbetalt erhvervsevnetabsydelse i en længere årrække:

Ankenævnets praksis, senest anvendt i ANK 97918/2022

”Forsikringen giver ret til løbende ydelser og præmiefritagelse, når forsikredes erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen på grund af sygdom eller ulykke. Selskabet har i ca. 15 år ydet klageren dækning ved tab af erhvervsevne. Selskabet har ikke sandsynliggjort, at selskabets oprindelige afgørelse byggede på alt for lempelige vurderinger af klageren og således har haft kulancemæssigt præg. Nævnet finder, at selskabet i en sådan situation skal bevise, at der er indtruffet en sådan bedring i klagerens forhold, som fører til, at han ikke længere har det hidtidige dækningsberettigende erhvervsevnetab.”

Modif. 2: F's bevisbyrde skærpes, hvis overvågningen viser diskreprans/ uforenelighed:

Ankenævnets praksis, senest anvendt i ANK 97918/2022

"Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at klageren i videomaterialet og observationsrapporten ses have et aktivitetsniveau og udføre bevægelser, der ikke stemmer overens med de oplysninger, som han har givet til læger og selskabet. Under observationer fremstår klageren ubesværet og med fri bevægelighed. Klageren ses endvidere arbejde med armene over skulderhøjde og arbejde på forskellige tidspunkter af dagen uden at fremstå smerteforpint eller i øvrigt påvirket af arbejdet.

Nævnet har også lagt vægt på, at klageren er observeret på arbejdspladsen i et omfang, som væsentligt overstiger de 12,5 timer om ugen, som klageren over for selskabet har oplyst, at han kan arbejde. Nævnet bemærker, at klageren herved har bragt sig i en bevismæssig vanskelig situation"

Ad 3) Har S været berettiget til at hæve forsikringen?

- Der påhviler S en meget streng bevisbyrde:

Ankenævnets praksis, senest anvendt i ANK 97918/2022

”Nævnet bemærker, at nævnet ved tidligere kendelser har tiltrådt, at der i særlige tilfælde kan ske en fremadrettet ophævelse af en forsikringstagers forsikring, som dækker erhvervsevnetab. Nævnet har udtalt, at en sådan ophævelse af forsikringsdækningen med henvisning til, at forsikringstageren har handlet illoyalt og har tilsidesat sine kontraktlige forpligtelser, kræver en vis grovhed i den udviste adfærd, ligesom der må stilles betydelige krav i bevismæssig henseende.”

Ad 4) Vil F blive dømt for bedrageri?

- In dubio pro reo: Det strafferetlige princip om, at F skal frifindes, hvis der er rimeligt begrundet tvivl om hans forsæt til at besvige S.

Der skal således meget stærke beviser til, hvis F skal dømmes for bedrageri. Beviskravet må være strengere end kravet til at hæve forsikringen

Pointen er altså, at

Advokatens forståelse for og redegørelse for bevisbyrdereglerne er afgørende for advokatens rigtige vurdering af sagen og for sagens udfald ved domstolene og ved Ankenævnet for Forsikring.

Kendskab til de retsområdespecifikke bevisbyrderegler kræver indgående kendskab til det pågældende retsområde.

Man bør derfor altid søge bistand hos en specialistadvokat 😊

